

Nr 50.

Ankom till riksdagens kansli den 28 maj 1946 kl. 4 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av vissa familjepensioner m. m.

I en den 5 april 1946 dagtecknad proposition nr 226, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag,

dels föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordats meddela bestämmelser angående omreglering av vissa familjepensioner;

dels återkallat det i årets statsverksproposition framlagda förslaget om anvisande å driftbudgeten under tolfte huvudtiteln för budgetåret 1946/47 av anslag till Dyrtdstillägg m. m. å äldre pensioner vid det statliga pensionsväsendet;

dels ock, med ändring av i statsverkspropositionen framlagda förslag, föreslagit riksdagen att å driftbudgeten under tolfte huvudtiteln för budgetåret 1946/47 såsom *förslagsanslag* anvisa:

till Pensioner åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst	kronor	13 000 000;
till Diverse pensioner och understöd m. m.	»	2 800 000;
till Kristillägg å pensioner vid det statliga pensionsväsendet	»	8 800 000;
till Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt	»	13 400 000;
till Dyrtdstillägg m. m. å pensioner vid det statsunderstödda pensionsväsendet	»	1 200 000;
till Kristillägg å pensioner vid det statsunderstödda pensionsväsendet	»	6 000 000.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet, i den mån icke redogörelse härför lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

Föredragande departementschefen har i ärendet anfört följande:

»I anledning av en av 1945 års riksdag gjord hemställan har inom finansdepartementet utredning verkställt angående förbättring av vissa äldre familjepensioner. Resultatet av utredningen har sammanfattats i en inom departementet utarbetad promemoria, benämnd departementspromemorian.

Vad angår reglements- eller författningsenligt bestämda familjepensioner ha i promemorian framlagts fyra alternativa förslag till reglering av äldre familjepensioner. Någon reglering av nyare familjepensioner, d. v. s. pensioner som bestämts med tillämpning av 1936 års allmänna familjepensionsreglemente eller därmed jämställda pensionsbestämmelser, har däremot icke ifrågasatts, då pensionsnivån för dessa pensioner i princip motsvarar nivån för de nyaste, enligt nu gällande bestämmelser utgående familjepensionerna. Enligt alternativ 1, vilket kostnadsberäknats till 2,7 miljoner kronor för år, skulle de äldre pensionerna uppräknas till 90 procent av nivån för motsvarande nyaste pensioner. En dylik reglering har, såsom i promemorian anförts, ansetts naturlig, då nuvarande ojämnheter i nivån för äldre familjepensioner, vilka i viss omfattning sammanhännga med statens tidigare bidragsverksamhet på hithörande område, härigenom i huvudsak skulle undanröjas. Förbättringen skulle emellertid i de lägre lönegraderna icke bliva tillfredsställande. En uppräkning efter de nyaste pensionerna enligt alternativ 2 skulle åter medföra en godtagbar reglering av de lägsta pensionerna. I de högre lönegraderna skulle emellertid förbättringen bliva oproportionerligt stor. Alternativet har beräknats medföra en årlig merkostnad av 4,7 miljoner kronor. Enligt alternativ 3 skulle pensioner till och med lönegrad A 12 eller motsvarande löneställning uppräknas till nyaste pensioner. Familjepensioner motsvarande högre lönelägen skulle förbättras med samma belopp som förbättringen i lönegrad A 12 eller med i runt tal 525 kronor för år. Kostnaderna för en förbättring enligt detta alternativ ha beräknats till 3,1 miljoner kronor för år. Alternativ 4 slutligen innebär i princip, att de enligt äldre bestämmelser utgående familjepensionerna efter befattningshavare inom lönegrader, som motsvara A 12 eller lägre, uppräknas till nivån för nyaste pensioner (uppräkning till 100 procent), att för högre lönegrader än A 20 uppräkning sker till 90 procent av nivån för nyaste pensioner samt att för ett mellanskikt, motsvarande lönegraderna A 13—A 20, uppräkning sker till ett från 100 till 90 fallande procental. Såsom förslaget är upplagt, kommer pensionsförbättringen inom lönegraderna under A 13 och över A 20 att stiga med lönegraden, under det förbättringen inom lönegraderna A 13—A 20 kommer att hålla sig konstant vid omkring 525 kronor. Alternativet har beräknats medföra en årlig kostnad av 3,5 miljoner kronor.

I såväl departementspromemorian som de avgivna yttrandena har alternativ 4 förordats. Jämväl för egen del anser jag på de i promemorian angivna skälen, att en reglering enligt alternativ 4 bör givas företräde. Jag tillstyrker sålunda, att de äldre reglements- eller författningsenligt bestämda pensionerna omregleras i enlighet härmed. Härvid torde böra iakttagas vad i promemorian anförts angående vissa jämkningar beträffande uppräkningsen till nivån för nyaste pensioner.

Beträffande de genom beslut av riksdagen eller av Kungl. Maj:t enligt bemyndigande beviljade pensionerna har i promemorian föreslagits, att omregleringen erhåller formen av procentuell förbättring. Härigenom skulle

rubbing icke ske i relationen mellan de olika, med beaktande av individuella förhållanden avvägda pensionsförmånerna. Med ledning av den föreslagna procentuella förbättringen av lägre författningsenliga pensioner har förbättringen av riksdagspensionerna föreslagits skola genomgående fastställas till 30 procent av den äldre familjepensionen, tilläggsförmånerna däri inberäknade. Mot regleringen i denna del, vilken beräknats medföra en årlig utgiftsökning av omkring 230 000 kronor, har icke någon erinran riktats i de avgivna yttrandena. Det i departementspromemorian i förevarande hänseende framlagda förslaget finner jag mig böra biträda.

I departementspromemorian har föreslagits, att i samband med förbättringen teknisk uppräknings skall ske av vissa familjepensioner till sådan nivå, att å desamma i fortsättningen skola beräknas rörligt tillägg och kristillägg i stället för såsom nu är fallet dyrtidstillägg eller procentuellt tillägg och kristillägg. Jag anser mig böra tillstyrka den föreslagna uppräknings, vilken torde böra omfatta såväl av regleringen berörda reglements- eller författningsenligt bestämda äldre familjepensioner som riksdagspensioner och därmed jämförliga pensioner. Såsom i promemorian angivits bör teknisk uppräknings även ske av de nyare pensionerna, vilka icke eljest beröras av regleringen.

Även i fråga om sättet för genomförande av pensionsförbättringen och dennas omfattning biträder jag i huvudsak de i promemorian framlagda förslagen.

Det torde böra få ankomma på Kungl. Maj:t att efter riksdagens prövning av förslagets huvudgrunder meddela erforderliga bestämmelser angående pensionsförbättringens genomförande och därvid besluta om de jämkningar beträffande pensionsförbättringens omfattning och storlek för vissa pensionstagare eller grupper av pensionstagare, som kunna finnas påkallade och förenliga med berörda huvudgrunder. Jämväl i fråga om den tekniska uppräknings torde Kungl. Maj:t böra erhålla riksdagens bemyndigande att vidtaga erforderliga författningsändringar och de åtgärder i övrigt, som kunna befinnas erforderliga.

I departementspromemorian har framhållits, att i det föregående avsedd pensionstagare skulle komma i åtnjutande av en betydande förbättring, där-est jämväl socialvårdskommitténs såsom alternativ III betecknade förslag till reglering av folkpensionerna komme att genomföras. I vissa av de avgivna yttrandena har i anledning härav förordats, att den föreslagna pensionsregleringen skulle erhålla allenast provisorisk karaktär.

För egen del finner jag mig i anslutning till de i bankoutskottets utlåtande nr 19 till årets riksdag angående reglering av vissa tjänstepensioner m. m. gjorda uttalandena i motsvarande fråga böra utgå ifrån, att en eventuell reduktion av nu omreglerad familjepension med hänsyn till samtidigt utgående folkpension skall kunna inskränkas till en jämkning av kristillägget.

Den nu förordade pensionsregleringen torde böra genomföras från och med den 1 juli 1946.»

Beträffande *kostnaderna* för förslaget genomförande anföres i propositionen följande.

Kostnaderna för genomförande av pensionsförbättring i enlighet med vad i det föregående förordats ha, såsom angivits, beräknats till omkring 3,5 miljoner kronor, såvitt angår reglements- eller författningsenligt bestämda pensioner. Kostnaderna för regleringen skulle huvudsakligen eller till omkring 3,1 miljoner kronor komma att bestridas av anslag under tolfte huvudtiteln. Antalet nu avsedda pensioner, som omfattas av regleringen, utgör 12 057, därav 4 990 pensioner, som utbetalas från de affärsdrivande verken.

Årskostnaderna för reglering av riksdagspensionerna och därmed jämförliga pensioner ha uppskattats till 230 000 kronor. Av detta belopp torde omkring 135 000 kronor komma att belasta riksstaten.

Den föreslagna pensionsregleringen bör medföra en omräkning av åtskilliga av de anslag, som äskats under tolfte huvudtiteln i årets statsverksproposition. Sålunda torde vissa anslag böra uppräknas på sätt framgår av följande sammanställning.

	I statsverkspropositionen äskat belopp, kronor	Belopp, som nu bör äskas, kronor
<i>A. Statliga pensionsväsendet.</i>		
7. Pensioner åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst	9 700 000	13 000 000
10. Diverse pensioner och understöd m. m. . .	2 600 000	2 800 000
12. Kristillägg å pensioner vid det statliga pensionsväsendet	8 600 000	8 800 000
<i>B. Statsunderstödda pensionsväsendet.</i>		
1. Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt	11 500 000	13 400 000
8. Kristillägg å pensioner vid det statsunderstödda pensionsväsendet	5 900 000	6 000 000

Å andra sidan bör anslaget till Dyrtdistillägg m. m. å äldre pensioner vid det statliga pensionsväsendet, vilket i statsverkspropositionen beräknats till 1 500 000 kronor, bortfalla, varjämte anslaget till Dyrtdistillägg m. m. å pensioner vid det statsunderstödda pensionsväsendet bör nedsättas från det i statsverkspropositionen äskade beloppet 2 150 000 kronor till 1 200 000 kronor.

Utskottet.

Det förslag till förbättring av vissa *äldre familjepensioner*, som i anslutning till av fjolårets riksdag uttalat önskemål framlagts i förevarande proposition, avser en reglering av pensioner åt efterlevande till befattningshavare, vilka avgått ur tjänst före ikraftträdandet av 1936 års allmänna familjepensionsreglemente och därmed jämställda statliga reglementen (nyare pensioner). Ifrågavarande äldre pensioner äro i huvudsak bestämda med tillämpning av reglementena för vederbörliga, befattningshavarna själva tillhöriga änke- och pupillkassor, vilka övertagits av staten i samband med tillkomsten av ovannämnda statliga pensionsreglementen. Någon förbättring av nyare familjepensioner skulle icke ifrågakomma, när pensionsnivån för dessa pensioner i princip överensstämmer med nivån för de familjepensioner, som utgå enligt nu gällande bestämmelser, 1941 års allmänna familje-

pensionsreglemente och därmed jämställda reglementen (nyaste pensioner). Regleringen skulle vidare inbegripa familjepensioner efter befattningshavare, som varit anställda vid enskild järnväg eller annat företag men övertagits av statens järnvägar, ävensom av riksdagen eller av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande beviljade familjepensioner (*riksdagspensioner*) med undantag av s. k. honnörspensioner och olycksfallsunderstöd. Pensionsförbättringen skulle allmänt taget komma att omfatta alla enligt äldre familjepensionsbestämmelser pensionsberättigade efterlevande till statliga befattningshavare eller till befattningshavare, som i stort sett äro att likställa med dessa, nämligen f. d. folk- och småskollärare samt f. d. ämneslärare vid högre kommunala skolor. I enlighet härmed skulle pensionsregleringen, såvitt angår äldre familjepensioner, helt motsvara den tjänstepensionsreglering, som innevarande riksdag beslutat med bifall till propositionen nr 5 (bankoutsk. utl. nr 19).

Mot vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit i fråga om pensionsregleringens omfattning har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Med avseende å storleken av pensionsförbättringen föreslås i propositionen, att de enligt äldre bestämmelser utgående familjepensionerna efter befattningshavare inom lönegrader, som motsvara A 12 eller lägre, uppräknas till nivån för nyaste pensioner (uppräkning till 100 procent), under det att uppräkning skulle ske för högre lönegrader än A 20 till 90 procent av nivån för nyaste pensioner och för lönegraderna A 13—A20 till ett från 100 till 90 fallande procenttal. Riksdagspensionerna skulle genomgående förbättras med 30 procent av den äldre familjepensionen, tilläggsförmånerna inräknade. Utskottet finner sig kunna giva sin anslutning till vad som sålunda föreslagits. Likaledes vill utskottet tillstyrka, att i samband med pensionsregleringen en teknisk uppräkning av familjepensionerna genomföres i syfte att å desamma i fortsättningen skola kunna utgå — i stället för dyrtidstillägg eller procentuellt tillägg och kristillägg — rörligt tillägg och kristillägg.

Såsom departementschefen framhållit, torde det böra få ankomma på Kungl. Maj:t att enligt i propositionen angivna huvudgrunder meddela erforderliga bestämmelser angående pensionsförbättringens och den tekniska uppräknings genomförande samt därvid besluta om de jämkningar beträffande pensionsförbättringens omfattning och storlek för vissa pensionstagare eller grupper av pensionstagare, som kunna finnas påkallade.

Utskottet tillstyrker, att pensionsregleringen genomföres från och med den 1 juli 1946.

Kostnaderna för genomförandet av pensionsförbättringen ha beräknats till omkring 3,5 milj. kronor, såvitt angår reglements- eller författningens enligt bestämda pensioner, och till 230 000 kronor för riksdagspensionerna. Kostnaderna skola beträffande pensioner, som utbetalas från de affärsdrivande verken, bestridas av dessa samt i övrigt utgå av anslag under tolfte huvudtiteln. Mot den av Kungl. Maj:t i propositionen framlagda anslagsberäkningen har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, må

I. bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående förordats meddela bestämmelser angående omreglering av vissa familjepensioner;

II. å driftbudgeten under tolfte huvudtiteln för budgetåret 1946/47 anvisa:

a) till *Pensioner åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst* ett förslagsanslag av 13 000 000 kronor;

b) till *Diverse pensioner och understöd m. m.* ett förslagsanslag av 2 800 000 kronor;

c) till *Kristillägg å pensioner vid det statliga pensionsväsendet* ett förslagsanslag av 8 800 000 kronor;

d) till *Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt* ett förslagsanslag av 13 400 000 kronor;

e) till *Dyrtidstillägg m. m. å pensioner vid det statsunderstödda pensionsväsendet* ett förslagsanslag av 1 200 000 kronor;

f) till *Kristillägg å pensioner vid det statsunderstödda pensionsväsendet* ett förslagsanslag av 6 000 000 kronor.

Stockholm den 28 maj 1946.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar Åkerberg, Friggeråker*, Leander, Fahlander, Andersson
i Tidaholm, Persson i Älvdalsåsen* och Petersson i Karlskrona;

från andra kammaren: herrar Svedman, Paulsen*, Andersson i Munkaljungby, Johnson
i Kastanjegården, Sundberg, von Seth*, Persson i Norrby* och fru Humla*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.